

PROJECT 'OMGAAN MET VERNATTING' IN DE ACHTERHOEK

Hogere grondwaterstand niet automatisch nadelig voor landbouw

Uit onderzoek door het Waterschap Rijn en IJssel, het Praktijkonderzoek Rundvee, Schapen en Paarden, Alterra, het Servicecentrum Plattelandsontwikkeling Achterhoek en het Centrum voor Landbouw en Milieu op twee bedrijven in de Achterhoek blijkt dat boeren veel nadelige effecten van vernatting kunnen voorkomen. In het project 'Omgaan met vernatting' hebben de genoemde organisaties onderzocht wat een hogere grondwaterstand in de praktijk betekent voor landbouwbedrijven en hoe bedrijven op nattere omstandigheden kunnen inspelen. Op donderdag 25 mei verzorgen zij een workshop om de resultaten van het project te presenteren en te bespreken.

Op twee melkveehouderijen zijn drie jaar lang de water- en mineralenstromen in de bodem geregistreerd en is de bedrijfsvoering doorgelicht. Gedurende het onderzoek werden de twee veehouders geadviseerd bij het aanpassen van hun bedrijfsvoering en het nemen van maatregelen om beter op natte situaties in te spelen.

Door verdroging van natuurgebieden zijn de laatste decennia planten en dieren die afhankelijk zijn van natte omstandigheden verdwenen. Bestrijding van verdroging betekent niet alleen dat het waterpeil in de natuurgebieden omhoog moet, maar ook het peil in de omliggende landbouwpercelen. Hoe groot de gevolgen hiervan voor de landbouw in de praktijk zijn, is nauwelijks bekend. Door een hogere grondwaterstand kan natschade optreden. Het vee kan niet langer grazen en bemesten en bemaaien worden onmogelijk. Het perceel kan niet gebruikt worden. Een verhoging van de grondwaterstand zorgt er van de andere kant voor dat geen schade door droogte optreedt. De boer krijgt meer opbrengst, hoeft minder vaak en lang te beregenen en is daarmee goedkoper uit.

De bruto-gewasopbrengst op natte percelen verschilt nauwelijks van de opbrengst op droge percelen. Er ontstaan pas problemen als de draagkracht op natte percelen beweiding of maaien belemmert. De omvang van deze gebruiksschade kan beperkt blijven als een boer de natte percelen goed kan inpassen in zijn bedrijfsvoering. In het onderzoek is die inpasbaarheid beoordeeld aan de hand van het effect van

deze percelen op het bedrijfsresultaat en de mineralenoverschotten. Zowel op te natte als te droge percelen is de benutting van mineralen laag. Onbenutte mineralen leiden tot toename van de mineralenoverschotten en kunnen uitspoelen naar het grond- en oppervlaktewater. Op de droge percelen wordt de Europese nitraatnorm voor grondwater ruim overschreden. Op natte percelen niet, omdat nitraat wordt afgebroken door denitrificatie. Wel treedt onder natte omstandigheden meer uitspoeling van fosfaat op.

Zowel droogte als wateroverlast zijn dus nadelig voor het bedrijfsresultaat en voor de hoogte van de mineralenoverschotten. Uit het onderzoek blijkt dat strategische bedrijfskeuzes zoals krachtvoer in plaats van bemesting of de keuze van het beweidingssysteem van grotere invloed zijn op de hoogte van de mineralenoverschotten dan de ontwateringssituatie. Een goede waterhuishouding - niet te nat, maar ook niet te droog - maakt het voor een boer wel eenvoudiger om lage overschotten te realiseren.

Na overleg met veehouders uit de Achterhoek zijn een aantal maatregelen bedacht om natte percelen in de bedrijfsvoering in te passen:

- gebruik van het grasland beter plannen en/of beweidingssysteem aanpassen (in natte periodes bijvoorbeeld vee op stal houden),
- gebruik van aangepaste machines,
- mestopslagcapaciteit vergroten,
- verbeteren van de detailontwatering (bolle percelen, greppels en ondiepe drainage)

- en aangaan van beheersovereenkomsten (op de natte percelen, met name op de veldkavels, gaan boeren een overeenkomst aan die aansluit bij de nattere omstandigheden).

Ook waterbeheerders kunnen eraan bijdragen om de negatieve effecten van vernatting voor de boer te beperken. Zij kunnen met flexibel peilbeheer, sturen van ruimtelijke oplossingen zoals kavelruil, waterbeheersvergoedingen en schaderegelingen streven naar optimale condities voor alle gebruiksfuncties. ◀

ACTUALITEIT

Brabant staat beregenen weer toe

De provincie Noord-Brabant staat het beregenen van grasland in juni en juli van dit jaar weer toe. Met de ontheffing wil ze de waterprojecten ondersteunen die door de Brabantse landbouw momenteel worden uitgevoerd en intussen al enig resultaat opleveren.

De provincie heeft de afgelopen jaren in de vergunningen voor het onttrekken van grondwater bepaald dat in juni en juli tussen 11.00 uur en 17.00 uur niet beregend mag worden. Deze maatregel is bedoeld om grondwater te besparen, maar de afgelopen jaren is door allerlei maatregelen al een aanzienlijke waterbesparing opgetreden. Zo zorgt het systeem Beregenen op Maat voor het veel efficiënter en effectiever beregenen van landbouwgewassen. De landbouwers krijgen meer inzicht in het belang van een hogere grondwaterstand en de gewaskeuze.

Ongeveer 3000 landbouwbedrijven, goed voor 75 procent van het beregenbare oppervlakte van de provincie, nemen deel aan Beregenen op Maat. Met het systeem is de afgelopen vier jaar 25 procent bespaard op het gebruik van grondwater voor beregening. Ook in de akkerbouw zijn besparingen gemeten. ◀

